

עין משפט
גר מצוה

עו א ב מיי פ"ד מהל' עבודת יוה"כ הלכה ב ופ"ה מהל' מעשה הקרנות הלכה ד:

עה ג מיי שם הלכה י: **ע**פ ד מיי פ"ד מהלכות עבודת יוה"כ הלכה ב:

פ ה ו מיי שם ופ"ג הלכה ה ו פ"ה מהל' מעשה הקרנות הלכה ו' י:

פא ז מיי פ"ה מהל' מעשה הקרנות הלכה י:

פב ח מיי פ"ב מהלכות ב' המזבח הלכה יא:

פג ט י מיי פ"ב מהל' מעלה הלכה יא סג עשר י':

פד כ מיי פ"ד מהלכות עבודת יוה"כ הלכה ב:

תורה אור השלם

1. וְיָצָא אֶל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ וּבִכֹּר עֲלֵיו וּלְקַח מִדָּם וּדְגַר וּמִדֶּם הַשֶּׁמֶיךָ וּנְתַן עַל קַרְנוֹת מִזְבֵּחַ קִטְרֵת הַסַּמִּים:
לפני יי אשר באהל מועד ואת כל דם הפר ישפך אל יסוד מִזְבֵּחַ הָעֹלָה אֲשֶׁר פָּתַח אֱלֹהִים מוֹעֵד:
ויקרא ד ו 3. עומד על שנים עֶשֶׂר בָּקָר שְׁלֹשָׁה פָּנִים צִפּוֹנָה וּשְׁלֹשָׁה פָּנִים זָמָה וּשְׁלֹשָׁה פָּנִים נִגְבָּה וּשְׁלֹשָׁה פָּנִים מְרֹחָה וְהָם עֲלִיהֶם מִלְּקַעְלָה וְכָל אֲזִיָּרוֹתֶיהָ בִּקְרָתָהּ:
דברי הימים ב ד 7

רבינו חננאל

ת"ר ויצא אל המזבח אשר א"ר נחמיה לפי שמצינו בפר הבא על כל המצות שבהן עומד חוץ למזבח ומזה על הפרוכת, יכול אף זה כן, ת"ל (א) אשר לפני ה', ואינן היה לפנים מן המזבח, או אינו אלא במזבח החיצון, ת"ל אשר לפני ה', הנה מזבח הפנימי, ת"ר מזבח קטורת המים לפני ה' מה ת"ל, א"ר נחמיה לפי שמצינו בפרו של יום הכפורים שצוהו על הפרוכת, מן המזבח ומה על הפרוכת, יכול אף זה כן, ת"ל מזבח קטורת הסמים לפני ה', מזבח לפני ה' ולא כהן לפני ה', הא כיצד, עומד חוץ למזבח ומוזה, ופשטות הן לא כתבונם אלא שיש שטות, ששלא כזה העניין ונסתתם מתורת כהני'.
התחיל [מחטא] ויורד כו', ת"ר התחיל מחטא ויורד מהן[הן] הוא מתחיל מקרן מזרחית צפונית מערבית, [מערבית] דרומית מזרחית דברי ר' יוסי הגלילי.
ר"ע אומר מקרן מזרחית דרומית מזרחית מערבית צפונית מערבית, מקום שר' יוסי הגלילי מתחיל בקרן מזרחית צפונית שם ר"ע גומר ומקום שר"ע מתחיל בקרן מזרחית דרומית שם ר"ה"ג גומר.
ותריירוהו את להו עד דנפיק מכוליה מזבח, בדכתיב ויצא אל המזבח עד שיצא את

המזבח כו', מיהו ר' יוסי הגלילי בעי עד דנפיק אורכיה ופותיה דכוליה מזבח, הילכך כי נפיק כהן גדול מקדשי הקדשים, פגע בחזיה בקרן מערבית דרומית, ונפיק מכוליה מזבח לאורכו עד דמטי בקרן דרומית מזרחית, ונפיק טוב לפותיה וימינו למזרח עד דמטי מזרחית צפונית ומדי עליה, ואזיל לימינו למזרח עד דמטי לקרן צפונית מערבית ומדי, וכן לקרן מערבית דרומית ודרומית מזרחית.
ור"ע לא סבר דבעי למיפק אלא מארכו דכוליה מזבח ולא מרחבו, הילכך כי נפיק מקדש הקדשים פגע תחלה בקרן מערבית דרומית, ומן הדין הוה לאדוויי עליה תחלה, דאין מעבירין על המצות, אלא כיין דכתיב ויצא אל המזבח בעי למיפק מכוליה מזבח ולאדווי עליה, הילכך נפיק ואזיל מערבית דרומית כוליה מזבח, עד דמטי בקרן מזרחית דרומית

(א) נראה דל"ל מ"ל ויאל אל המזבח.

נח:

הוציאו לו פרק חמישי יומא

מתני' **זה מוצח הזהב**. דלילו מוצח החיצון לאו לפני ה' הוא: **הסחיל מחטא ויורד**. משום דסצירא ליה להאי תנא הקפה צרגל כדלאמר

בגמרא (ט) וכל מתנה ומתנה היתה צקן שלפניו וסמוך לו וצריך ליתן מלמעלה למטה כי היכי דלא נמוסי מאניה שהמוצח גבוה אמתים ואי אפשר לצדד ראשי אצבעותיו למטה ולתת המתנה צקן מלמטה למעלה ועל כרחו ראשי אצבעותיו למעלה וכשהוא נותן באצבע כנגד חודה של קרן ונותן מתנה ארוכה ומשוכה אם מושך מלמטה למעלה הדם זב לתוך צית יד כתונת שלו וצריך ליתן מלמעלה למטה נקט לשון מחטא ויורד. מחטא לשון ירידה היא כדאמרין במנחות [סו:]

נושא עולה ומתחטא: **מקום שהוא מחטא** **על מוצח החיצון**. דהיינו צקן דרומית מזרחית כדתנן באיחו ממוקן (ובחס דף גג.) שם גומר על מוצח הפנימי וטעמא לאמרי בגמ': **ר' אליעזר אומר**. לא היה מקיפו צרגליו שהרי כולו אינו אלא אמה על אמה מרובעת וכיון שאין שלשת הקרנות סמוכות לו יכול ליתן מלמטה למעלה: **חוץ מו**. שהוא עומד אאלה שהיא לפניו שאי אפשר לו לצדד ראשי אצבעותיו למטה אלא למעלה ואריך לשון למזבח המתנה מלמעלה למטה שאם מושכה מלמטה למעלה הדם זב לתוך צית יד כתנמו: **הוא על עשרו**. אחר שגמר מתנות הקרנות מזה עליו שבע פעמים כדכתיב (ויקרא טו) והזה עליו מן הדם וגו': **עשרו**. מפרש בגמ': **של מוצח החיצון**. שירי דמי חטאות החיצונות היה שופך על יסוד דרומי וטעמא מפרש בגמרא: **אלו ואלו**. דמים החיצוני' והפנימיים הנשפכים על יסוד המזבח היה שופך על יסוד דרומי דמיסוד דרומי דמים: **גמ' סו** **רצון וכו'**. הכי גר' לא בת"כ (י) ואלא אל המזבח מה ת"ל אמר רבי נחמיה לפי שמצינו בפר הבא על כל המצות שהוא עומד חוץ למזבח ומהו על הפרכת בשעה שהוא יכול קף זה כן ת"ל אלא המזבח היכן היה ילפנים מן המזבח ומהו על הפרכת בשעה שהוא יכול קף זה כן ת"ל ואלא אל המזבח היכן היה לפניו מן המזבח תניא אידך לפני ה' מה תלמוד לומר רבי נחמיה לפי שמצינו בפר וישעיר בפר הבא על כל המצות שבהן עומד חוץ למזבח ומהו על הפרוכת בשעה שהוא יכול אף זה כן תלמוד לומר ²מזבח קטרת הסמים לפני ה' אשר באהל מועד מזבח לפני ה' ואין כהן לפני ה' הא כיצד עומד חוץ למזבח ומהו: התחיל מחטא ויורד וכו': תנו רבנן התחיל מחטא ויורד מהיכן היה מתחיל מקרן מזרחית דרומית מערבית מערבית צפונית צפונית מזרחית דברי רבי עקיבא רבי יוסי הגלילי אומר מקרן מזרחית צפונית מערבית מערבית דרומית דרומית מקום שרבי יוסי הגלילי מתחיל שם רבי עקיבא פוסק מקום שרבי עקיבא מתחיל שם רבי יוסי הגלילי פוסק דכולי עלמא מיהא בההוא קרן דפגע ברישא לא עביד מאי טעמא אמר שמואל דאמר קרא ויצא אל המזבח עד דנפיק מכוליה מזבח ולרבי עקיבא נקוף דרך ימין לימא בררמי בר יחזקאל קא מיפלגי דאמר רמי בר יחזקאל (י"ם שעשה שלמה ³עומד על שנים עשר בקר שלשה פונים צפונה ושלשה פונים ימה ושלשה פונים נגבה ושלשה פונים מזרחה והים עליהם מלמעלה וכל אחוריהם ביתה הא למדת (י"שכל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין למזרח מר אית ליה דרמי בר יחזקאל ומר לית ליה דרמי בר יחזקאל לא דכולי עלמא אית להו דרמי בר יחזקאל והכא בהא קא מיפלגי מר סבר ילפינן פנים מחוץ ומר סבר לא ילפינן פנים מחוץ ורבי עקיבא נהי דלא יליף פנים מחוץ אי בעי הכי נעביד אי בעי הכי נעביד אמר לך רבי עקיבא מדינא בההוא קרן דפגע ברישא בההוא עביד ברישא דאמר ריש לקיש (ט) אין מעבירין על המצות ואמאי לא עביד משום דכתיב ויצא אל המזבח עד דנפיק מכוליה מזבח וכיון דריחיב בההוא קרן הדר אתי לההוא קרן דאיחייב למיתב ברישא ואי

קטרת הסמים (א) (אשר) לפני ה' ואין הכהן לפני ה' הכי גרסינן נמי להך גזי פר כהן משיח בת"כ. והכי פירושה דתרווייהו ויאל אל המזבח מה תלמוד לומר היה לו לכתוב וכפר על המזבח אשר לפני ה' מה ת"ל ויאל אמר רבי נחמיה לפי שמצינו בפר כהן משיח ופר העדה שהכהן עומד חוץ למזבח כשהוא מזה האזות שעל הפרוכת ואינו עומד בין המזבח לפרוכת כדקמני צהך אידך צריימא לקמן תלמוד לומר ויאל אל המזבח למדנו שעד עכשוי היה עומד בפנים מן המזבח תניא אידך גזי פר כהן משיח לפני ה' מה תלמוד לומר לפני ה' מה תלמוד לומר ונתן הכהן מן הדם על קרנות מזבח קטרת הסמים וידע אני שהיא לפני ה' מה תלמוד לומר לפני ה' מה תלמוד לומר לפני ה' ואין כהן לפני ה' המזבח נמפסיק בין הכהן לפרוכת בשעת מנת הקרנות וכשהוא על הפרוכת באותו מעמד עלמו היה שהרי לא נאמרה יליאה צינתיים למדנו שהיה עומד חוץ למזבח ומהו ואם תאמר והלא לא כתיב אשר לפני ה' אלא אשר לפני ה' ואיכא למימר דאנתניה קאי והכהן לפני ה' אי אפשר לומר כן שהרי בפר העדה נאמר אשר לפני ה' ועל כרחיך אמוזח קאי ועבודת שניה היה שזה: **מהיכן מחטא מקרן מזרחית דרומית**. קסבר שמי פרוכת היו והמצינה פרופה מן הדרוס כדתנן צמתינן (ט) וכשילא מצית קדשי הקדשים דרך הדרוס הזה על הפרוכת וכשהשלים צא לו למזבח לדרומית מערבית שהיא ראשונה לו ושם לא היה נותן כדאמרין לקמן דבעינן ויאל עד דנפיק מכוליה מזבח לפיכך יואל למזרחית דרומית ומתחיל שם וחחר דרך שמאל למערבית דרומית ולקמן פריך לקיף דרך ימין: **ר"י הגלילי אומר כו'**. סבר לא כרבי יוסי דמתני' ⁴ דלמחר לא היתה שם אלא פרוכת אחת ופרופה מן הפאון וכשגמר מתנות פנים ויאל דרך הפאון פגע מחילה בצפונית מערבית דמזבח ושם לא נתן עד שיאל וצא לו למזרחית אפונית ונותן שם וחחר לכפונית דרך ימין: **דכולי עלמא וכו'**. דאף ע"כ מן המעבר האו צא וצמערבה על מוצח פוגע מחילה: **ויאמ**. רבי עקיבא לשמאל ורבי יוסי הגלילי המקף לעמא ברמי בר יוחנן. קאל קא מיפלגי: **עומד על שנים עשר צה**. צים של נחושט שעשה שלמה כתיב שלשה פונים (ט) (צפון) וגו' (דה"צ ד) מקרא זה מונה והולך דרך ימין. המקיף את היס וצא מלפון למערב וממערב לדרוס ומדרוס למזרח דרך ימין מקיפה: **דרך ימין למזרח**. לא שייך למתני הכא למזרח אלא צמס' וצחים דמייתי לה להא מתניתא על הכצב שהוא צדרוס והעולה לו ופונה לימין למזרח הוא פונה ואצב ריהטא דההיא גירסא נקיט לה בצולה הש"ס:

דמייתי לה להא מתניתא על הכצב שהוא צדרוס והעולה לו ופונה לימין למזרח הוא פונה ואצב ריהטא דההיא גירסא נקיט לה בצולה הש"ס:

שמאל, נימא בררמי בר יחזקאל פליגי דאמר ים שעשה שלמה היה עומד על י"ב בקר, שלשה פונים בצפון כו', הא למדת שכל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין למזרח, ר' יוסי הגלילי אית ליה דרמי בר יחזקאל ור' עקיבא לית ליה. ודחי לא כולי עלמא אית להו הא דרמי וכי אמר רמי בחוץ. ר' יוסי הגלילי סבר ילפינן פנים מחוץ, ור' עקיבא סבר לא ילפינן פנים מחוץ. למא מחייבו דרך שמאל איבעי דרך ימין נמי ליעביד. ומשינן ר' עקיבא אמר לן מן הדין להוות בתחילה בקרן מערבית דרומית שבו פגע בתחילה בצאתו מן קדש הקדשים, ונתחייב להוות בו כריש לקיש דאמר אין מעבירין על המצות, ומאי טעמא לא מדי התם, דרמנאנא אמר ויצא אל המזבח עד דנפיק מכוליה מזבח והדר מדי. הילכך מדי ברישא בההוא קרן דנפיק ליה מכוליה מזבח, והוא דרומית מזרחית, והדר מדי בההוא קרן דאיחייב ביה ברישא וההוא קרן דרומית מערבית.

ישינ

כפריש' לעיל דליכא חילא. אי נמי מייירי בענין דלא היו חילא. מ"ה. בין בשאינו מינו חוצין או אינו כו'. ואי"ם (לא קא בעיא) נמאי קא מיבעיא) ליה הא אפילו בעלמא ליכא מאן דפליג דמין בשאינו מיט איט חוץ. י"ל דהכא לא הויא חילא לגמרי שהדס תחולין מיתלהך דרך (ספיג) [הסיק]. בקושינן **בסו**. תימה לריב"א למה הולך לומר חוץמן פסול פשטא דלשילי בעלמא פרישית דמין (במניו איט) ובשאינו מיטן חוץ. י"ל דסולת נמי דק מאד ופעמים שיואל דרך (כריסת) [הסיק] שאיט מדבק יפה וזה צוה. ע"כ לעמוד קודם היה בחבטא. כשי"פ לן שון ירידה (כבי תשא) [כמו נושא] (ו)עולה ו[ן]מתחטא (ויורד דבסורות) [דמנחות סו, ב]. מיסו שם ונבכורות ג, ב] פירש רש"י ל"א וכן [מיטן] מתחטא לשון טיול כמו בן המתחטא לפני אצוי. (וה"ר) [והר"ן] פי' מתחטא לשון חטוי כמו ומטלת (את) [ענן] המזבח [שמות כט, לו], דאף כי אליעזר דלמר במקומו עומד ומטטא אית ליה דעל כוון היה נותן מטטא למעלה כו', ואי"כ לדידיה ודאי איטו לשון חטוי דלכל (קרקעת) [קרתות] המזבח קאי. כ"כ פירוש שאתה פונה יא יהו אלא דרך ימין. ולהכי נקט חשבונו לפסון ואיטו מתחיל במערב, לפי שילנה חשבונו למזרח כדאמרין לא פיעת לא יהיו אלא דרך ימין למזרח. ה"ל מן דינא בההוא קרן דפגע ברישא עביד וי"ע מורינא.

הוציאו לו פרק חמישי יומא

מסורת הש"ס

(א) [גני יר' שס, ב] (ט) [ש"י מיי"ט, ג] (ג) לעיל טו. וצחים לת, ד) פסחים כב. ע"ז מד, (ח) [על שתיה רחבה אמה נקראת קד. רשבי"ם פסחים קט: ד"ה היכי, ו] וצחים סב, (ו) [לעיל טו: ז: מה: סוטה: טו: וצחים סב,; ח] לעיל ג. [ש"י, ט] [לקמן נט,]. [לעיל ג, ב] (ח) [לעיל נא, ג, ס] (ז) [לעיל נא, ג, ט] (ז"ל כפונה),

הנהגות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מנ רבנן כו' ת"ל מוצח קטורת הסמים לפני ה' כ"ל וציבת אשר נתחן:

מוסף רש"י

אלו ואלו. שירי דס חטאות הפנימיות הנשפכים על יסוד מערביו על מוצח החיצון ושירי דס חטאות החיצונות הנשפכין על יסוד דרומי, ויאלון מן היסוד לרפא לך שיר נקיים קטנים ומתעברין צלמה, סילון שהיה עובר בעורה, ויוצאין לנחל קדרון. כמו למל איתן, עמק (פסחים פ"ח) [לעיל ג, ב]. לדביל. לנחל גומאין (ש"י סו). ומועלין בהן. לאו קרנן בעולה קלמרי, דלון מעילה דם קדשים, אלא אסור ליהנות מן אלא דמיס (שם) כלומר אסור ליהנות מן אלא דמים מפני שכן של הקדש (פסחים כב.). עד דנפיק מכוליה מזבח. שלא יעמוד בין להנחת לפרוכת בשעת מתנת המזבח אלא בין המזבח לפסחא ולצי המזבח (ובחס פ"ג). אין מעבירין על המצות. הפוגע מנולה לא יעבור ממזבח ופקא לן במילתא מושרתא את הלכות קרי ציה את המזבח, לא תמחין על עד שמתחין ומייסן (לעיל ג, ובע"ז מ"גילה ג),

רבינו חננאל (המשך)

ומדי עליה, והולך בקרן ומה חקן מערבית דרומית. והוה שטח דרעי מדימי אקין (דינא א') [שיצא] ליה חדר ומה בההוא דאיחייב בה ברישא. ומתניתין שייכא כו' יוסי הגלילי וכו' אבל מזבח היה נחמיה של מובח, לפיכך כהן שבוכל להוות כשעולה בעולה שהוא לדרוס פונה על הסובב ומקיף בו וימינו למזרח, וכי פגע ברישא בקרן מזרחית דרומית פגע ומתחיל להוות עליו, ומחליך עד וימינו למזרח, עד שמגיע לקרן מזרחית צפונית, ומה אחריה (מזה) בקרן צפונית מערבית, ואחריה בקרן מערבית דרומית נמצא מקום שהתחיל במזבח החיצון והוא דרומית מזרחית, שם ר' יוסי הגלילי גומר במזבח הוזהב. הנחיל לו ר' יוסי הגלילי מקיף דרך ימין אלא לר' עקיבא מאי טעמא מקיף דרך ימין דלכא חילא. תימה לריב"א למה הולך לומר חוץמן פסול פשטא דלשילי בעלמא פרישית דמין (במניו איט) ובשאינו מיטן חוץ. י"ל דסולת נמי דק מאד ופעמים שיואל דרך (כריסת) [הסיק] שאיט מדבק יפה וזה צוה. ע"כ לעמוד קודם היה בחבטא. כשי"פ לן שון ירידה (כבי תשא) [כמו נושא] (ו)עולה ו[ן]מתחטא (ויורד דבסורות) [דמנחות סו, ב]. מיסו שם ונבכורות ג, ב] פירש רש"י ל"א וכן [מיטן] מתחטא לשון טיול כמו בן המתחטא לפני אצוי. (וה"ר) [והר"ן] פי' מתחטא לשון חטוי כמו ומטלת (את) [ענן] המזבח [שמות כט, לו], דאף כי אליעזר דלמר במקומו עומד ומטטא אית ליה דעל כוון היה נותן מטטא למעלה כו', ואי"כ לדידיה ודאי איטו לשון חטוי דלכל (קרקעת) [קרתות] המזבח קאי. כ"כ פירוש שאתה פונה יא יהו אלא דרך ימין. ולהכי נקט חשבונו לפסון ואיטו מתחיל במערב, לפי שילנה חשבונו למזרח כדאמרין לא פיעת לא יהיו אלא דרך ימין למזרח. ה"ל מן דינא בההוא קרן דפגע ברישא עביד וי"ע מורינא.